

NUO ANTIGONĖS IKI BARBOROS RADVILAITĖS

**METODINĖ MEDŽIAGA 9-10 (I-II GIMNAZIJOS)
KLASIŲ KONCENTRE DIRBANTIEMS LIETUVIŲ
KALBOS IR LITERATŪROS MOKYTOJAMS**

Projektą „Nuo Antigonės iki Barboros Radvilaitės“ finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projektas skirtas stiprinti 9-10 (I-II gimnazijos) klasių konkcentre dirbančių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų kompetencijas įgyvendinant atnaujintas bendrąsias programas.

Projektą įgyvendino Lietuvos kalbų pedagogų asociacija, projekto partneris – Valstybės institucijų kalbų centras.

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

**Grožinės literatūros sąsajos su kitais
menais: Renesanso sėkmės istorijos
nuo Don Kichoto iki Radvilos Rudojo,
10 (II gimnazijos) klasė**

Lektorė Onutė Baumilienė

2022 12 12

TURINYS

Kaip literatūros herojus aplanko sėkmė?.....	3
Servantesas.....	4
Romanas <i>Don Kichotas</i>	8
Don Kichoto charakteristika.....	15
Pasiūlymas mokytojams.....	16
Animacinis filmas <i>Don Kichotas. Asilo nuotyčiai</i>	17
Sėkmės istorija lietuvių literatūroje.....	22
<i>Radviliados</i> fragmentai.....	24
Filmo <i>Radviliada</i> apžvalga.....	33
Apibendrinimas.....	40
Naudota literatūra.....	41

KAIP LITERATŪROS HEROJUS APLANKO SĖKMĖ?

Renesanso epochos ypatingumas. Renesanso epochoje spausdintos knygos, geografiniai atradimai, astronominės žinios žmonėms leidžia pasijusti visagaliais tiek pasaulio, tiek valstybės, tiek savo individualaus gyvenimo valdovais. **Renesanso humanistai** įtvirtino naują požiūrį į žmogų: pabrėžė žmogaus proto galią, gynė laisvą asmenybę ir jos individualumą, kėlė išsilavinimo reikšmę. Jie reikalavo tyrinėti ir mąstyti apie laisvę išreikšdami naują pasaulėžiūrą, laikančią žmogų didžiausia ir pagrindine vertybe. Toks žmogaus išaukštinimas buvo naujas, palyginti su viduramžiais, kurie akcentavo nuodėmingą žmogaus prigimtį. Suvokęs savo vertę, išdrįšęs būti savimi Renesanso žmogus manė turįs teisę džiaugtis gyvenimu čia ir dabar. Renesanso mąstytojai pabrėžė neribotas žmogaus galimybes, jo išskirtinumą, ypatingumą. Individas įtiki, kad gali pakeisti net likimą.

SERVANTESAS

(1547 – 1616 balandžio 22 d., tais pat metais balandžio 23 d. mirė V. Šekspyras)

Nusigyvenęs dvarininkas. Gimė nusigyvenusio dvarininko šeimoje. Migelis **de** Servantesas Saavedra (Miguel **de** Cervantes Saavedra)

Karys. Vergas. Nuo 1570 m. Ispanijos kariuomenės karys (jam tuo metu buvo 23 metai). 24 metų dalyvavo jūrų mūšyje su turkais (Lepanto mūšyje) – ten ir prarado kairę ranką. 1575 m. parduotas jūrų piratų į vergiją kartu su jaunesniuoju broliu, į Alžyrą. Pinigus šiaip ne taip surinko šeima, išpirkos užteko tik vienam žmogui, ir Servantesas nusprendė, kad namo pirmasis vyks jo brolis. Tik po 5-erių metų iš vergijos buvo išpirktas ir pats Servantesas ir sugrąžintas į Ispaniją (jam tuo metu buvo 33 metai). Taigi, kariavo ir vergavo dešimt metų.

Rašytojas. Rašyti ima grįžęs iš vergovės. Svarbiausias kūrinys – romanas *Don Kichotas* (visas pavadinimas – *Išmoningasis bajoras Don Kichotas Lamančietis / El ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha* 2 dalys 1605–15).

Tėvas. Vyras. Vienas augino nesantuokinę dukrą. Vėliau vedė nusigyvenusią dvarininkaitę. Gyveno skurdžiai.

Kalinys. Dirbo maisto tiekėju karo laivyne, mokesčių rinkėju, buvo 3 kartus pakliuvęs į kalėjimą.

Skurdi senatvė.

ALKALA DE ENARENAS – SERVANTESO GIMTINĖ

Šaltinis: <https://www.esmadrid.com/en/trips-alcala-henares>

LEPANTO MŪŠIS

Lepanto mūšis, Kipro karo (vyko 1570–73 tarp Osmanų imperijos ir Venecijos dėl Kipro) jūrų mūšis. Vyko 1571 10 07 netoli Lepanto (dabar Naupaktas, Graikija). Kovėsi Osmanų imperijos laivynas ir Šventosios lygos (Ispanijos, Maltos ordino, Genujos, Popiežiaus valstybės, Toskanos, Venecijos respublikos ir kai kurių kitų Italijos valstybių) laivynas. Lepanto mūšis – vienas pirmųjų didelių Osmanų imperijos karinių pralaimėjimų Europos valstybėms ir paskutinis didelis irklinių laivų mūšis.

Šaltinis: VLE

ATMINIMO PUOSELĒJIMAS

Ispanijos švietimo, kultūros ir sporto ministerija 1975 įsteigė Cervanteso premiją.

Cervanteso premija (Servánteso prēmija), Miguelio de Cervanteso premija, literatūros premija, kasmet teikiama Ispanijos ir Lotynų Amerikos šalių autoriams, rašantiems ispanų kalba. 1975 įsteigė Ispanijos švietimo, kultūros ir sporto ministerija (pradėta teikti 1976).

Teikia Ispanijos karalius M. de Cervanteso mirties dieną (04 23) jo gimtinėje Alcalá de Henarese. Cervanteso premiją yra gavę J. Guillénas, A. Carpentieras, J. L. Borgesas, J. C. Onetti, O. Pazas, R. Alberti, C. Fuentesas, A. Roa Bastosas, A. Bioy Casaresas, F. Ayala, M. Delibesas, M. Vargas Llosa, C. J. Cela ir kiti.

Šaltinis: VLE

Servantesas
dailininkas Juanas de
Jáuregui, apie 1600

SERVANTESO ROMANAS

DON KICHOTAS

Riterinių romanų parodija

- 1) Tai pirmasis prozinis Vakarų Europos romanas.
- 2) Vienas žymiausių Renesanso literatūros kūrinių.
- 3) Romane kritiškai ir ironiškai vaizduojama XVI a. Ispanijos įvairių visuomenės sluoksnių gyvenimas.
- 4) Kūrinyje parodijuojami viduramžių riteriniai romanai.
- 5) <...> alegoriškai **aukštinami** doriniai ir **humanistiniai idealai**, parodyta vaizduotės ir tikrovės priešprieša <...>
- 6) Pagrindiniai veikėjai – taurus idealistas, su pragmatiška aplinka konfrontuojantis bajoras Don Kichotas ir praktiškas, primityvus jo tarnas Sančas Pansa – yra tapę dviejų priešingų žmogaus tipų simboliais ir atskleidžia **žmogaus prigimties dualizmą**.

Šaltinis: VLE

Piešinio autorius Pablas Pikasas (1955)

ASMENS VERTĖ VIDURAMŽIŲ EPOCHOJE

Ypatingas dėmesys herojui, riteriui.

Kūriniuose aukštinama draugystė, ištikimybė, **garbingumas**, riteriška drąsa.

Riterių romanai atskleidžia krikščionišką herojaus gyvenimo būdą, jo tarnystę silpnesniems, ištikimybę širdies damai.

Meilė riterių romanuose vaizduojama kaip žmogų taurinantis, ugdantis jausmas.

Šaltinis: http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/lc00/Apranga_viduram%C5%BEiais.LC0017.jpg

VARGŠAS RITERIS ĖJO IŠ PROTO...

*Bažnytkaimy Lamančos (nenoriu aš jo minėti) gyveno ne per seniausiai **vienas tų bajorų, kurių visas labas – protėvių ietis, senovinis skydas, sunykęs kuinas ir šuo skalikas.** <...>*

*Turėjo jis šeimininkę, peržengusią ketvirtą dešimtį, dukterėčią, dar dvidešimties nesulaukusią, o namų ir lauko darbams – berną, gebantį ir kuiną pabalnoti, ir sodininko peiliu darbuotis. **Mūsų bajoras jau artėjo prie penktos dešimties; buvo jis tvirtai surestas, prakaulus, lieso veido, mėgo anksti keltis ir eiti į medžioklę.***

*Sakoma buvus jį vardu lyg Kichada, lyg Kesada (šiuo klausimu autoriai, rašę apie jį, nesutaria), bet mes turime tvirtą pagrindą tarti, kad **jo pavardė buvusi Kichana.** Beje, tai nelabai svarbu mūsų pasakojimui: gana ir to, jog, dėstydami apie jį, nė per plauką nenukryptumėm nuo tiesos. Dera pažymėti, jog **minėtasis bajoras laisvalaikiu** (o laisvo laiko turėdavo jis kone ištisus metus) **skaitydavo riterių romanus su tokiu įmėgiu ir atsidėjimu, jog beveik suvisam apleido ne tiktai medžioklę, bet ir ūkį; ir taip jam magėjo ir protą sumaišė tos knygos, jog pardavė kelias dešimties ariamos žemės, idant galėtų jų įsigyti, o ilgainiui susipirko visas, kokių tik įmanė gauti; ir labiausiai patikdavo jam garsingojo Felisiano de Silvos veikalai, nes jų stiliaus grožybė ir kalbos įmantrumas atrodė mūsų bajorui tobulumo viršūnė, o ypačiai meilės išpažinimo ar iššaukimo dvikovon scenos, kur dažnai rasdavai tokių sakinių: „Jūsų proto balsas taip neprotingai griauja mano samprotavimus, jog man temsta protas, ir, mano supratimu, visų protingiausia būtų supratingai nusiskusti jūsų žavesiu”, arba štai tokių: „Dangaus aukštybės, drauge su žvaigždėmis aukštinančios jūsų dangišką grožį, maloningai apipylė jus tomis malonėmis, kurių nemalonėjo man suteikti jūsų malonybė”...***

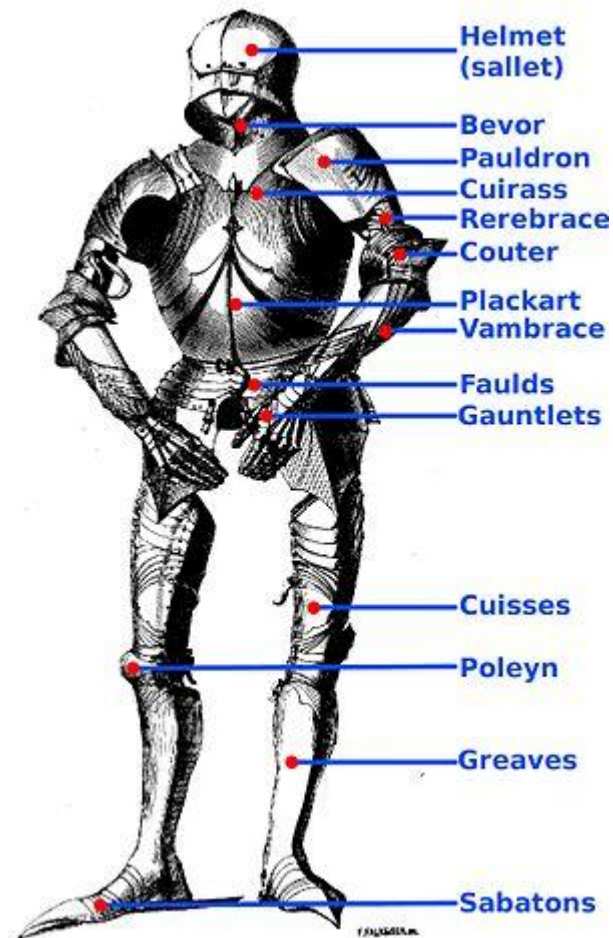
***Skaitydamas tokius pasakymus, vargšas riteris ėjo iš proto ir suko galvą nemigo naktimis, stengdamasis įminti ir suvokti jų prasmę, kurios nebūtų išlukštenęs ir permanęs nė pats Aristotelis, jei tam tyčia būtų prisikėlęs iš numirusių.** <...>*

*Žodžiu, mūsų bajoras taip įgulė į knygas, jog skaitė kiauras naktis nuo žaros lig žaros ir kiauras dienas nuo tamsos lig tamsos, ir taip, **menkai bemiegant ir daug beskaitant, sudžiūvo jam smegenys, ir jis galop išėjo iš proto.***

DON KICHOTO GIMIMAS

...mūsų bajoras panoro ir sau prasimanyti koki vardą ir, pasvarstęs dar vieną savaitę, pagaliau nusprendė pasivadinti DON KICHOTU – štai kuo rėmėsi, kaip jau minėjome, šios neišgalvotos istorijos autoriai, tvirtindami, jog tikroji jo pavardė, be abejo, buvusi Kichada, o ne Kesada, kaip tikino kiti. Tačiau, prisiminęs, jog narsingasis Amadis laikė per maža vadintis stačiai Amadžiu ir prie vardo prisidūrė savo karalystės ir tėvynės pavadinimą, idant pagausintų jos šlovę, tad ir mūsų bajoras, kaip doras riteris, panūdo prie vardo prisidurti savo tėvynės pavadinimą ir tapti DON KICHOTU LAMANČIEČIU – taip jis manėsi pasigarsinsiąs savo kilmę ir kraštą, o drauge pagerbsiąs tėvynę.

Kichotas – iš isp. *quijote* – antšlaunis, šarvų dalis.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_medieval_armour_components

Gothic armour, German, late 15th century.

<https://www.pinterest.com/pin/7881368071992535/>

ROSINANTAS

Keturias dienas svarstė jis, kaip pavadinti savo žirgą: juk tokio garsingo riterio ristūnas, kalbėjo jis sau, juo labiau toks taurus, negali būti be kokio iškilnaus vardo, tad geidė parinkti tokį, idant būtų aišku, kas buvo jis prieš tapdamas klajojančiu riterio žirgu ir kas yra dabar, nes tvirtai laikėsi nuomonės, jog, pasikeitus šeimininko būviui, ir arkliui pridera keisti vardą į garsingą ir skambų, atliepiantį naują šeimininko luomą ir pašaukimą; ir taip jis rūšiavo ir perkratinėjo įvairius vardus rausdamasis atmintyje ir įtempdamas vaizduotę, atmesdamas vienus, paniekindamas kitus, durstydamas juos, narstydamas ir sudarinėdamas iš naujo, kol galiausiai išrado ROSINANTĄ – vardą, jo manymu, prakilnų, raiškų ir prasmingą, bylojantį, jog anksčiau tasai arklys buvęs paprasčiausias kuinas, o dabar pranokstąs visus ir esąs pirmasis pasaulio kuinas.

Rosinantas – sudurtinis žodis: *rocin* – kuinas, *antes* – anksčiau, priešaky; tai yra – tas, kuris anksčiau buvo kuinas, arba – kuinas, lenkiąs visus kitus.

DULSINĖJA IŠ TOBOSO

...mūsų bajoras priėjo išvadą, jog nieko kita nebelieka, kaip susirasti širdies damą ir ją isimylėti, nes klajojantis riteris be meilės – tai lyg medis be lapų ir vaisių ar kūnas be dvasios. „Jei Apvaizda, bausdama mane už nuodėmes ar laimės linkėdama, – kalbėjo jis sau vienas, – skirs man susitikti kokį milžiną, kaip paprastai nutinka klajojantiems riteriams, ir aš nutrenksiu jį žemėn per pirmąjį susirėmimą arba perkirsiu pusiau, arba jau bent įveikęs priversiu melsti malonės, argi nebūtų gražu tokia proga turėti damą, kuriai galėčiau nusiųsti jį dovanų, idant jisai įžengtų pas mano saldžiąją valdovę, pultų prieš ją ant kelių ir prabiltų nužemintu ir nuolankiu balsu: „O ponija, ašian – milžinas Karakuliambras, valdonas Malindranijos salos, dvikautėje pergalėtasai niekados deramai nepašlovintojo riterio Don Kichoto Lamančiečio, kursai paliepė man stoti akysna jūsų malonybei, idant jūsų didenybė nuspręstute mano likimą sulig savo nuožvalga”... O, kaip nusidžiaugė mūsų gerasis riteris, išdrožęs tą prakalbą, o dar labiau – kai pagaliau susiprotėjo, ką paskelbsiąs savo širdies dama! Kaip mums žinoma, gretimame sodžiuje gyveno labai apveidi mergelė, kurią vienu tarpu jis buvo isimylėjęs, nors jinai, savaime suprantama, to netgi nenujautė ir nė akių į jį nekreipė.

Vardu ji buvo Aldonsa Lorenzo ir mūsų riteriui pasirodė verta jo godų valdovės titulo, ir, rinkdamas jai vardą, kuris ne per daugiausia skirtųsi nuo tikrojo, o drauge atlieptų ir primintų kokios kunigaikštienės ar didikės vardą, pavadino ją Dulsinėja Tobosiete, – nes buvo kilusi iš Toboso, – vardu, jo manymu, giesmingu, negirdėtu ir prasmingu kaip ir visi kiti jo sugalvotieji vardai.

Dulsinėja – iš isp. *dulce* – saldi, švelni. *Tobosas* – Lamančos miestelis į pietryčius nuo Toledo.

SANČAS PANSA

*Tuo pat metu Don Kichotas ėmė šnekinti vieną valstietį, gyvenantį netoliese: buvo tai labas žmogus (jeigu taip galima vadinti skurdžiu, jokio labo neturintį), tik jam trūko košės saiko į galvą. Trumpai drūtai, tiek jam prikalbėjo, tiek prižadėjo ir taip jį palenkė, jog vargeta galiausiai davė žodį joti kartu žygin ir būti ištikimu ginklanešiu. Be kita ko, Don Kichotas patarė jam per ilgai nesvarstyti, nes, girdi, gal taip nutiksia, kad jis, **Don Kichotas, vienu akimoju nukariausiąs kokią salą ir atiduosiąs ją valdyti savo ginklanešiui ligi gyvos galvos. Tokių ir kitokių pažadų sugundytas, Sančas Pansa (tuo vardu buvo valstietis) paliko pačią ir vaikus ir nuėjo ginklanešiu pas žemietį. <...> Sančas <...> pridūrė, jog nesąs per daug pratęs vaikščioti pėstute, o kadangi turis puikų asilą, ketinąs keliauti raitas. Asilas truputį sutrikdė Don Kichotą: jisai susimąstė svarstydamas, ar klajojančių riterių kurį žygiuose lydėjęs ginklanešys, asilu jojantis, bet nė vieno tokio neprisiminė; vis dėlto, tikėdamasis atimti žirgą iš pirmo pasitaikiusio nepagarbaus riterio ir padovanoti ginklanešiui tauresnį jojamą gyvulį, neprieštaravo Sančui Pansai. <...> Kai viskas buvo paruošta ir padaryta, **Don Kichotas, neatsisveikinęs su šeimininke ir dukterėčia, o Sančas Pansa – su pačia ir vaikais, vieną naktį, niekieno nepastebėti, išjojo iš bažnytkaimio ir tamsymečiu taip toli nukeliavo, jog auštant jau nebebijojo, kad saviškiai gali juos nutverti, jeigu ir suskastų vytis. Sančas Pansa, nelyginant koks patriarchas, jojo raitas ant asilo, <...> o galvoje jam sukosi tik viena mintis – kaip galima greičiau paimti savo valdžion pono žadėtąją salą.*****

Pansa – „pilvas“.

[https://es.wikipedia.org/wiki/Sancho_Panza#/media/Archivo:Monumento_a_Cervantes_\(Madrid\)_10b.jpg](https://es.wikipedia.org/wiki/Sancho_Panza#/media/Archivo:Monumento_a_Cervantes_(Madrid)_10b.jpg)

DON KICHOTO CHARAKTERISTIKA

NEIGIAMA YPATYBĖ (?)

Pasimaišiusio proto.

PASTABA. Gal pamišimas yra
žiaurios realybės ignoravimas?

DORYBĖS

Apsiskaitęs.

Kūrėjas.

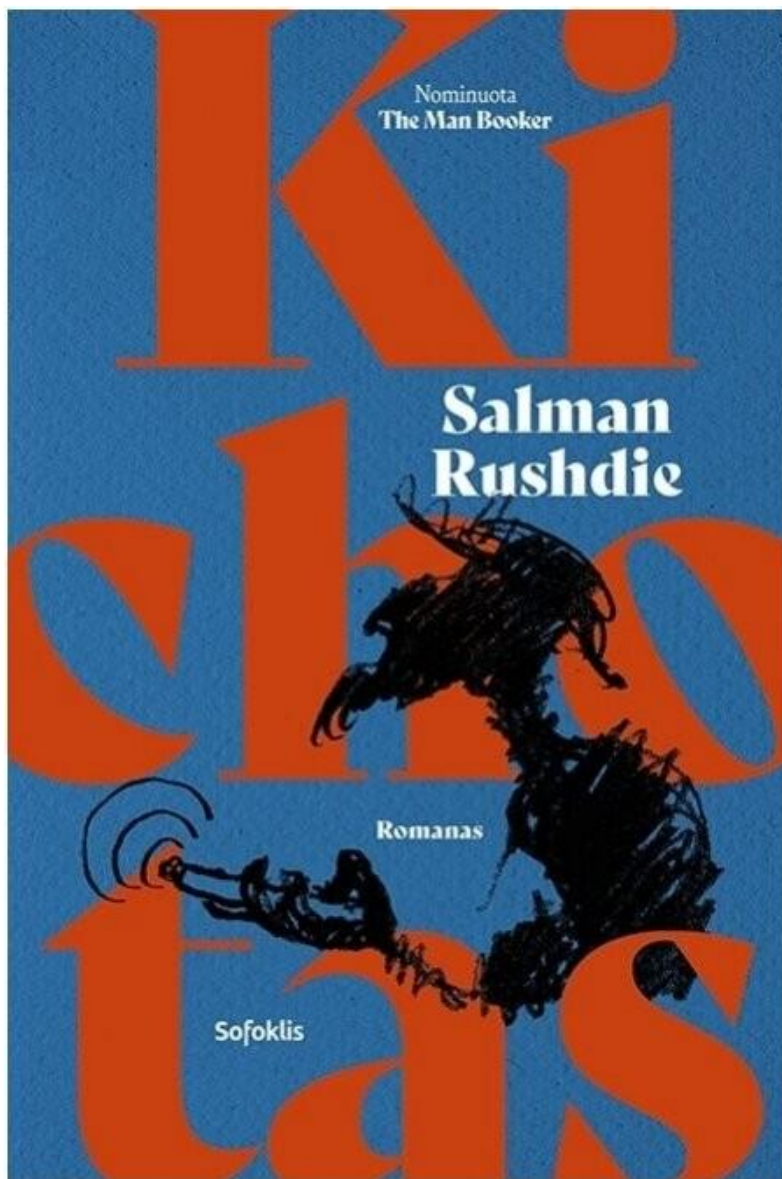
Kovotojas už tiesą.

Silpnesniųjų gynėjas.

Humanistinių idealų gynėjas.

Ignoruoja žiaurų pasaulį.

*Kovotojas už tokį pasaulį, koks
turėtų būti.*

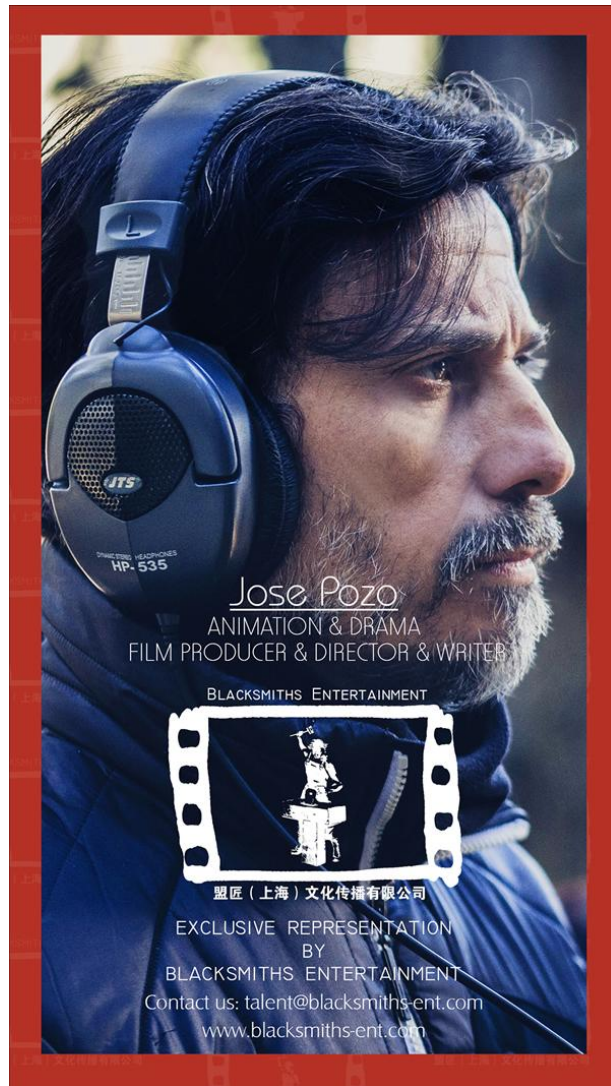
Kartą gyveno tai vienur, tai kitur Jungtinėse Valstijose indų kilmės keliaujantis agentas, nebe pirmos jaunystės ir menkstančių protinių galių; iš aistros besmegeniškai televizijai jis daug daugiau gyvenimo, negu verta, praleido geltonoje pigių motelių numerių šviesoje, be saiko žiūrėdamas televizorių, todėl jam savaip nuseko smegenys. <...> Kadangi jo mintis beveik visiškai užvaldė medžiaga, kurią iš pradžių jam siūlydavo elektroninis vamzdis, o naujaisiais plokščiųjų televizorių laikais – skystakristaliai, plazminiai ir organinių šviesos diodų ekranai, jis tapo auka vis labiau plintančio psichologinio sutrikimo, kai riba tarp tiesos ir melo darosi nebeaiški, taigi kartais nebesugebėdavo atskirti vieno nuo kito, tikrovės nuo „realybės“, ir imdavo save laikyti tikruoju piliečiu (o gal ir būsimu gyventoju) to įsivaizduojamo pasaulio anapus ekrano, kuriam buvo taip atsidavęs ir kuris, jo nuomone, pateikia moralinius, socialinius ir praktinius nurodymus, privalomus visiems vyrams ir moterims. <...>

Salman Rushdie, „Kichotas“

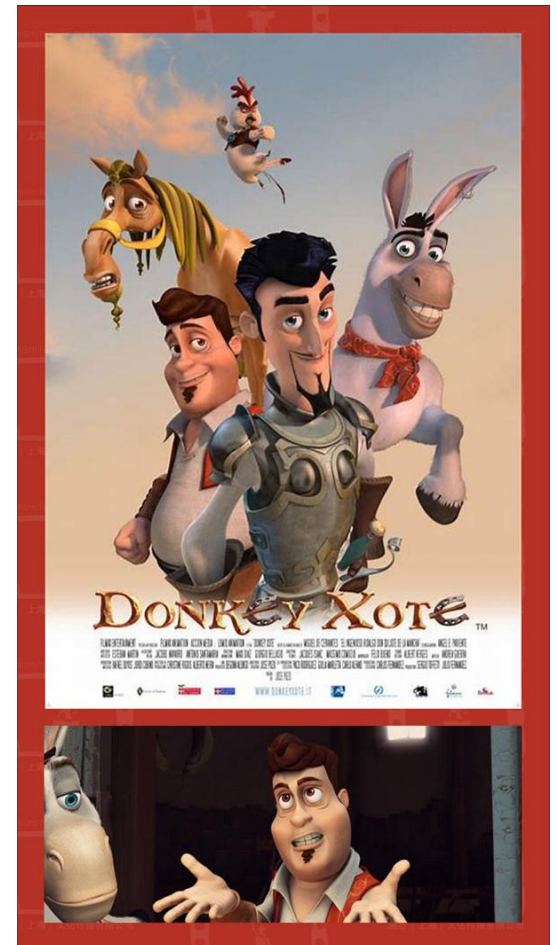
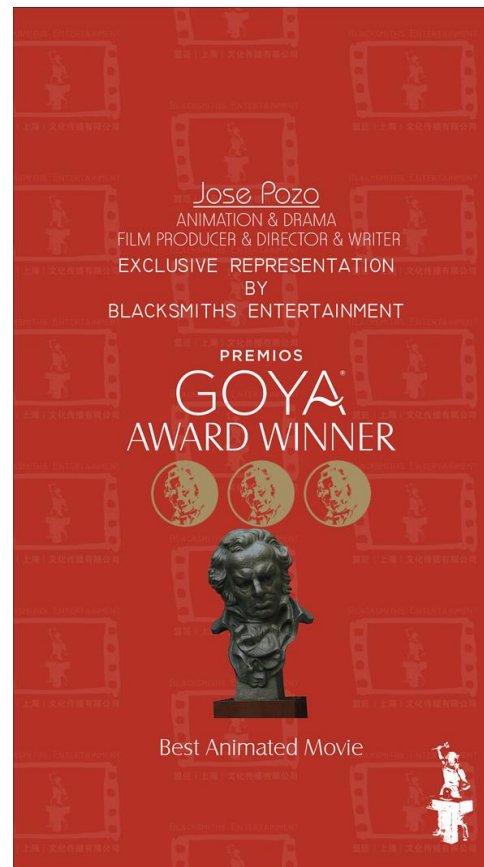

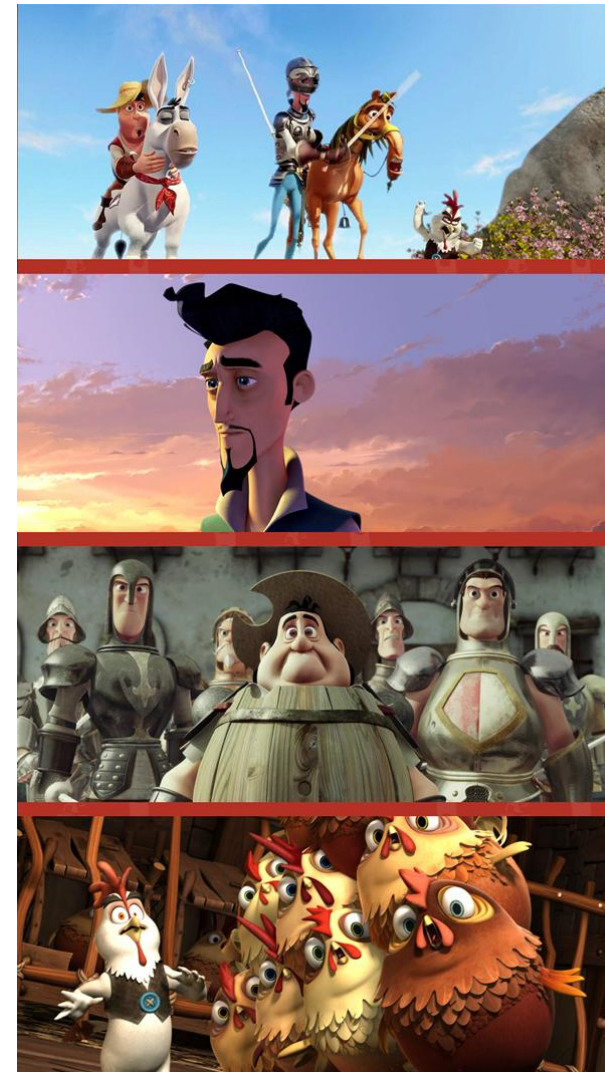
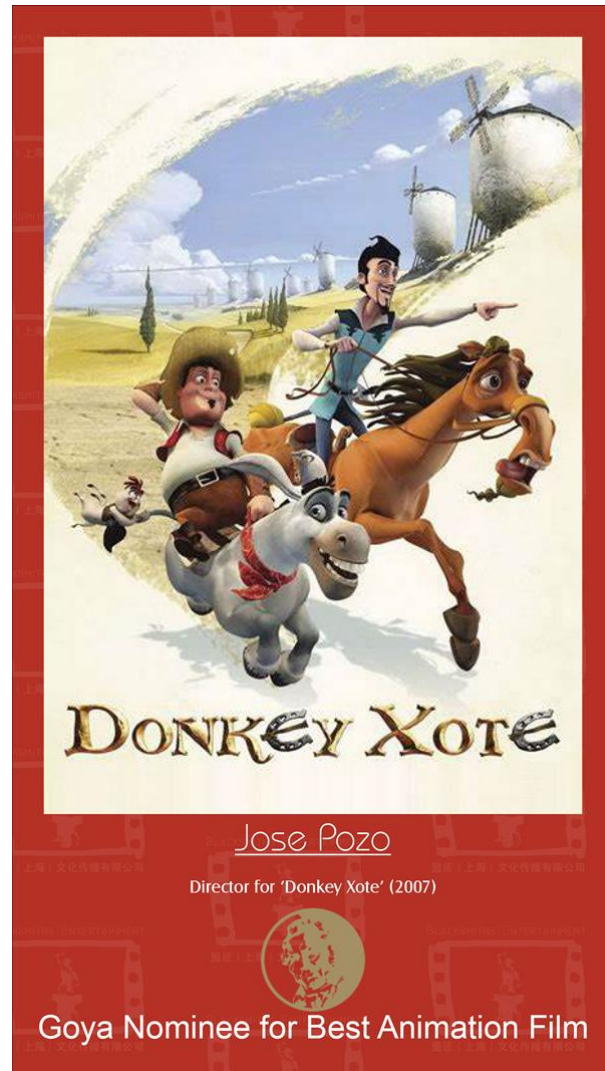
ANIMACINIS FILMAS *DON KICHOTAS. ASILO NUOTYKIAI* (2007)

Režisierius – **Chosè Pozo** (Jose Pozo)

Šaltinis:
http://www.blacksmiths-ent.com/josepozo_telent.html

FILMO NUORODA: <https://animukas.tv/don-kichotas-asilo-nuotykiai/>

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS PERŽIŪRĖJUS ANIMACINĮ FILMĄ *DON KICHOTAS. ASILO ISTORIJA*

1. Perskaitykite filmo aprašymą, peržiūrėkite filmą ir pasakykite, ar aprašymas atitinka filmo siužetą:

Animacinio filmo „Don Kichotas. Asilo nuotyčiai“ aprašymas:

Servanteso kūryba, ypač jo romanas „Don Kichotas“, užima vieną svarbiausių vietų Renesanso grožinėje literatūroje. Gausus patyrimo ir nelengvas gyvenimas suteikė Servantesui daug medžiagos meninei kūrybai. Jo literatūrinė veikla labai įvairi. Bet labiausiai jis pagarsėjo savo romanu „Don Kichotas“ — riterinių romanų parodija. Ypač juokingi Don Kichoto nuotyčiai. Jam visur vaidenasi užburtos pilys, riteriai, damos, o iš tikrųjų tai — smuklės, jų šeimininkai, patarnaujančios merginos. Don Kichotas stoja į kovą su vėjo malūnais, juos palaikydamas milžinais, užpuola laidotuvių procesiją, manydamas, kad čia gabenamas sužeistas ar negyvas riteris, šoka į avių bandą, įsitikinęs, kad tai riterių kariuomenė...

2. Pakomentuokite animacinio filmo pavadinimą. Kas filmo pagrindinis herojus: Don Kichotas ar asilas?

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS (tęsinys)

- 3. Tarp kokių personažų filme užsiplieskia konfliktai? Koks konfliktas svarbiausias?**
- 4. Kodėl tiek daug norinčių būti don kichotais? Kodėl personažai nenori būti savimi? Kodėl Blogio Riteris pavydi Don Kichotui?**
- 5. Kaip filme elgiasi tikras riteris?**
- 6. Ką reiškia tikram riteriui meilė? Kaip ji siejasi su gyvenimo prasme?**
- 7. Dėl ko riteris gali atsisakyti mylimosios?**
- 8. Suformuluokite filme parodytą problemą ar problemas.**
- 9. Kokia pagrindinė filmo mintis?**
- 10. Nurodykite abiejų kūrinių panašumus ir skirtumus.**
- 11. Ar jums filmas patiko / nepatiko? Savo atsakymą argumentuokite.**

IŠVADOS

- 1. Animacinis filmas „Don Kichotas. Asilo istorija“ – tai kūrinys apie augimą, tapsmą: asilas virsta riterio žirgu, Don Kichotas tampa vertas mylimosios.**
- 2. Kad taptum asmenybe, turi vadovautis širdimi – privalai padėti silpnesniems.**
- 3. Būsi riteris tik tuomet, jei padėsi silpnesniems.**
- 4. Jei gyvenime nėra meilės, toks gyvenimas neturi prasmės.**
- 5. Tik toks žmogus gali tapti laimingas, kuris dėl mylimosios atsisako savo gerovės.**
- 6. Filmas ir knyga niekuomet nebus tapatūs kūriniai jau vien todėl, kad juos kūrė skirtingi autoriai.**

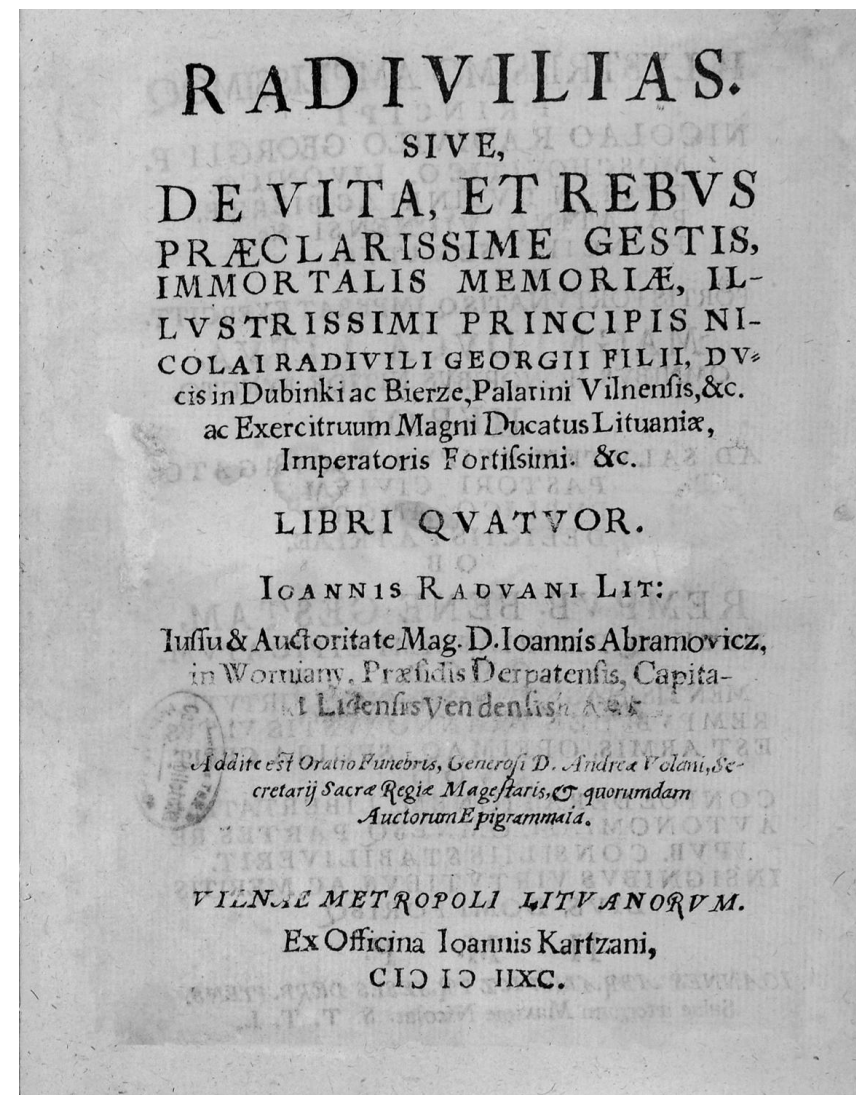
SĖKMĖS ISTORIJA LIETUVIŲ LITERATŪROJE

Reformacijos sąjūdis dar labiau įtvirtina humanistinės pasaulėžiūros nulemtus pokyčius. Reformacijai Lietuvoje plisti padeda galingi globėjai – garsūs didikai **Radvilos**. Vienas iš šių didikų patikėtinių – Jonas Abramavičius – paragina poetą Joną Radvaną sukurti karvedį Radvilą Rudąį šlovinančią poemą. Herojinė poema buvo sukurta praėjus daugiau nei dvidešimt metų po Liublino unijos – LDK susijungimo su Lenkija.

Radvila Rudasis – LDK kariuomenės vadas, Barboros Radvilaitės brolis

Šaltinis: <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/867>

Poeto Jono Radvano poema „Radviliada“

Šaltinis: <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/867>

CHARAKTERIŲ KŪRIMO BŪDAI *RADVILIADOJE*

1. Herojų charakterizuoja kiti veikėjai (žynys Mūsajas, kunigaikštis Vytautas Didysis).
2. Herojų charakterizuoja jo veiksmai (Ulos mūšis).
3. Herojų charakterizuoja jo daiktai (skydas).
4. Herojų charakterizuoja jo paties žodžiai (mirties patale).
5. Pasakotojas apibūdina herojų (4 paskutinės kūrinio eilutės).

HEROJŲ CHARAKTERIZUOJA KITI VEIKĖJAI. ŽYNYIO MŪSAJO PATARIMAI

Jonas Radvanas, „Radviliada”. Pirma dalis, 641–349, 359–362

Venk Faetonto dalios, o žiūrėk Lietuvos kuo pirmiausia!
savo tėvynei tarnauk, ir tegu, kai pakvies į Tarybą,
tavo širdin neįšliauš ta bėda – Pasipelnymo Geismas;
gimtajai žemei tu būk sūnumi, sužadėtiniu, tėvu!
Jeigu nuveikti tatai ketini, tai pasklis po pasaulį
tavo garbė lig Rytų, Raudonosios jūros pakrančių –
ligi kentaurų šalies, o šlovė iškils lig padangių.
Sek praeities karvedžiais ir senolių įstatymus dėkis,
vaike, į galvą, tegu jie žavės tave nuo vaikystės. <...>
Tau pragaištingas garbės troškinimas tegu nepakenkia,
žingsnio neženklis į didžiai apgaulingo garsumo viršūnes,
pergalėms mūsų lauke atidavęs pirmumą prieš taiką.
Marso nežadink, berniuk...

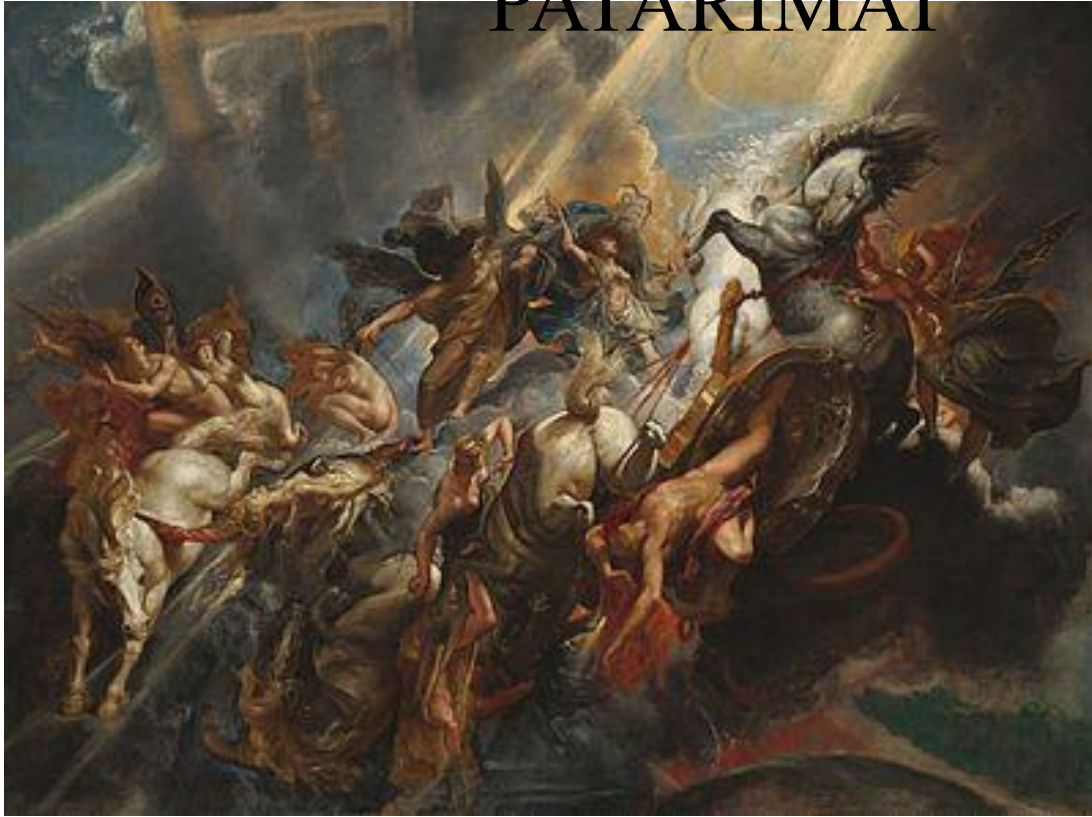
1) Pasiekęs valdžią, nesunaikink valstybės.

Faetontas – graikų mitologijoje – saulės dievo Helijo
sūnus. Tėvui leidus jam pasivažinėti saulės vežimu,
Faetontas nesuvaldė žirgų – vežimas tai krito žemyn,
tai kilo aukštyn, uždegdamas dangų bei žemę.
Bijodamas, kad nesudegtų visata, Dzeusas žaibu
nutrenkė Faetontą <...> (VLE)

2) Neprovoquok karo.

ŽYNIŲ MŪSAJŲ PATARIMAI

Rubensas. „Faetonto kritimas“

Šaltinis: <https://lt.wikipedia.org/wiki/Faetonas>

Rubensas. „Marsas ir Rėja Silvija“

Šaltinis: https://lietuvai.lt/wiki/Marsas_%28mitologija%29

HEROJŲ CHARAKTERIZUOJA KITI VEIKĖJAI. RADVILOS RUDOJO SAPNAS: SUSITIKIMAS SU VYTAUTO DIDŽIOJO ŠMĖKLA

Jonas Radvanas, „Radviliada“. Trečia dalis, 246–274, 289–293

Vaistais nuo rūpesčių jau ir tave, kunigaikšti, gaivino
miegas saldus, ir nakties ramybei leidai apimti
po debesuotu dangum – tuo visatos dangalu – kūną,
nors ir trimitų garsai vis nutraukdavo miegą negilų,
kai **pasirodė sapne** iš Elisijo sodų nužengus
tau Kęstutaičio vėlė – **bekūnio Vytauto šmėkla**.
Buvo jis toks kaip tada, kai po pergalės Griunvaldo mūšy
grobio paėmęs gražaus iš kryžiuočių į Lietuvą grįžo.
Tokių žodžių nelauktai į Radvilą kreipias pamėnas:
„Mano tautiečių dalia negarbinga Elisijo soduos
sukrėtė, o Lietuvos nelaimės mane sugraudino.
Šitai numanėm anksčiau... Bet kad vėjais žygiai nueitų?!
To nežinojau, kada bėdomis už bėdas atmokėjau:
lėmė jos mano žmonėms neaprėpiamą amžiną valdžią.
Aš Lietuvos pražūties, jos griuvėsių akivaizdoj šituo
guodžiausi, laukiau, kad štai, karaliaus dar, keičiantis metams,
**mano tauta visuose kraštuose nuo Baltijos jūros
ligi Juodosios krantų** ir toliausių Volgos pakrančių,

jai priklausys amžinai didžiulė valdžia ir valstybė
ir lig žvaigždynų aukštų ji lietuvių dar vardą išaukštins.
Na, o dabar ne šlovės senovinės aidas atėjo
ligi manęs pas vėles, o žinia, kad jau priešas užpuola
mano valstybę dažnai ir kad ainis, įkurdintas mano
prie Mitridato kalvos ir Juodosios jūros pakrantės,
įveiktas klauso Maskvos, per silpnos Lietuvoj jodinėti.
Argi dėl to kažkada mes žaizdas kariaudami kentėm
argi dėl to piliečius grobiu, o tėvynę savosiom
pergalėm gražinom **mes, nelaimingi jūsų senoliai?**
Ak, neprilygstantys mums ištįžusio kraujo vaikaičiai! <...>
Tujai, viltie Lietuvos, atsidavusi mūsų valstybės
saule, kuri ir bėdas, ir pašlijusius reikalus greitai
vėl pataisai ir kuri visomis jėgomis pragaištingo
amžiaus paveikslą mainai! **Tu saviškiams padėk ir iškirsdink
mūsų bailius maskviečius, nes tik vienas gali nugalėti...**

LDK KUNIGAIKŠČIO VYTAUTO DIDŽIOJO MONOLOGAS

Vytautas (centre) vadovauja LDK kariuomenei Žalgirio mūšyje (J. Matejko paveikslas *Žalgirio mūšis*, aliejus, 1878, Varšuvos nacionalinis muziejus). Šaltinis: <https://www.vle.lt/straipsnis/vytautas-didysis/#gallery1-6>

HEROJŲ CHARAKTERIZUOJA JO PATIES VEIKSMAI. ULOS MŪŠIS

Pasak poemos „Radviliada“ vertėjo S. Narbuto, karvedžio „gyvenime turbūt būna vienas, bet pats svarbiausias mūšis, kurį laimėjęs jis pelno nemarią nugalėtojo šlovę, šimtmečiais gyvenančią žmonių lūpose. Radvilos Rudojo gyvenime toks buvo Ulos mūšis.“ Šiame mūšyje prie Ulos upės (dab. Baltarusijoje) Radvila Rudasis nugali Maskvos valstybės caro Ivano Rūsčiojo kariuomenės dalį, susiruošusią pulti Vilnių.

AT THE BATTLE ON ULA RIVER ON 26 JANUARY 1564 LITHUANIAN ARMY LEAD BY MIKALOJUS RADVILA
THE BROWN UNEXPECTEDLY ASSAULTED AND BEAT THE RUSSIAN TROOPS THAT WERE EXCEEDING

HEROJŲ CHARAKTERIZUOJA JO DAIKTAI. RADVILO RUDOJO SKYDAS

Jonas Radvanas, „Radviliada“. Trečia dalis, 87–103, 115–123, 149–168

Puošnų jo skydą ilga praeities nutikimų grandinė **auksino**, jį puošdama marginiais geltono metalo.
Šitam skyde Lietuvos praeitis ir garbingos senolių pergalės mena laikus, kai į Platelių krantą smėlėtą sykį **Libono laivai** atkeliavo per Baltijos jūrą, laiminant Dievui žemes, ligi tol nežinotas, priplaukė; mena Libono vargus ir ant žemės, ir jūroj, kol kojos atvedė jį prie krantų, pasišiaušusių giriom aukštosiom.
Mena, kaip kėlės krantan iš Italijos vyrų rinktinė, elnius, taurus ir žiaurius stumbrus ant žemės ji vertė, kaip puikiose žiotyse žydravilnės Dubysos pastatė Naująją Romą kariai – tą senosios viltingą paguodą.
Vienas po kito štai čia atsiranda garbingi karaliai, garsūs valdovų protu ir kautynių trimitais įžymūs.
Dvylika smailių skaisčių ant galvos lietuvių karalius Mindaugas nustelbė juos, nes tik vienas nešiojo vainiką Lacijaus... <...>
Kalno viršūnė aure suskambėjo nuo vilko staugimo: šarvu tvaskios geležies apdarytą, šį žvėrį sukūrė rankios sumanios, kurios panašumo į vilką suteikti geidė pamėnui gyvam, o šisai kad užstaugė – lyg staugtų šimtas vilkų jo pilve! „**Čia miestas iškils pagarsėjęs**“, – **taria žynys Lizdeika, ir lemtingi žodžiai pagimdo**

Vilnių – globėją tautų, ir kadaise stovėjusios lūšnos, kėlusios juoką kitiems, į didingą sostinę virsta:
miestams didžiausiems dabar ji prilygsta dėl galios lietuvių. <...>
Tai lietuvių visomis jėgomis Germanija puola,
Reinas triragis kartu su kitais prieš Lietuvą eina!
Nors ir negali ginklu ar gudrybe palaužti kryžievių **Algirdas su Kęstučiu**, bet įveikia alkiu: jie palieka plačią dykynę tenai, kur kryžiuočiai keliavo, o patys prūsų žemes ir pilis Livonijoje dūmais paleidžia.
Tartum širšės pikti į namus parkeliavo kryžiuočiai ir apraudojo savų, čia patyrusių kruviną pirtį, žūtį. Beprotis! Tave ši nelaimė ištiko, magistre.
Kitąkart leido atgal Maskvos kunigaikščio žygūną Algirdas, davęs namo liepsnojančią deglą parnešti.
Paskui žygūną pernakt prie Maskvos atsiradęs, Maskvietį privertė klauptis ir dar jį pamokė: „Kas rytą ginkluojas? Liaukis grasinti!“ – Ir čia į tvirtovę įsmeigė ietį.
Veikiai **Jogaila** drauge su laisvės augintiniais lenkais ir su lietuvių pulkais prieš kryžiuočių kariuomenę stoja.
Iečių liūtis ir strėlių pilaga germanus paskandina; veikiai kryžiuočių kariai kas iš mūsų pabėga, kas galą gauna kautynių lauke nuo galingos rankos sarmatų.
Griunvaldas plūsta kraujais, ir magistrą mirtis čia ištinka...

KARIO SKYDAS

Achilo skydas

Šaltinis: <https://www.pinterest.com/pin/723461127613207769/>

Šaltinis: <https://www.pinterest.com/pin/383368987043292956/>

HEROJŲ CHARAKTERIZUOJA JO PATIES ŽODŽIAI. RADVILA RUDASIS MIRTIES PATALE

Jonas Radvanas, „Radviliada“. Ketvirta dalis, 381–400

Merkė tuomet Radvila, išbalęs kaip mirštantį gulbė,
baltas blakstienas, kurias jau gyvybės šiltis paliko,
ir jo nuilsus galva nusviro nuo marmuro kaklo.
Ką bepridėčiau apie žavėjusias šitaip Senatą
lūpas? Jos buvo mirties būsimos išblukintos irgi.
Baimės akim sklidinom į dangų pažvelgęs, **senelis**
kreipės į Dievą dangaus viešpatystėj ir dangui žvaigždėtam
meldės dar ilga malda už tėvynę ir savo karalių:
„Tėve vienmečio Sūnaus, kuris ir aukštiesiems žvaigždynams
valdžią turi, ir esi vienatinis Žemės valdovas!

Būk maloningas – Tave netuščiai juk mylim ir gerbiam! –
šitąją sielą priimk ir išlaisvink nuo šitojo vargo,
garbę nepaprastą skirk ir suteik man išganymą amžiams:
jeigu ne Tu, tai ar kas tarp dievų ir žmonių jį suteiktų?
Pagyvenau ir kelius, kuriuos Tu man skyrei, išmyniau;
gyniau tėvynę, baudžiau, atmokėdamas nuostolius, priešą,
tad palieku ir žmonių vargus, ir rūpesčius noriai.
Tik, Visagali, prašau: pagailėjęs lietuvių, galingai
Lietuvai dar dovanok ir skeptrą, ir garbę, ir šlovę!“
Ištarė tai, ir dvasia Mikalojaus kūną apleido.<...>

POEMOS PABAIGA

PASAKOTOJO CHARAKTERISTIKA. RADVILOS RUDOJO GYVENIMO ĮVERTINIMAS

Jonas Radvanas, „Radviliada“. Ketvirta dalis, 542–548

Negi jau žemė arti? Būk sveika, mylimiausioji žeme!
Jau tarp hiantų salų begaliniais sąsiauriais plaukiam,
aonų jūros bangas tiek laiko irklais vagoję.
Štai ir ramybė laukta: prie krantų vanduo tik liūliuoja,
mes priartėjam visai prie tvirtos žemyno pakrantės,
ir nenauja eldija, atviro vandenys nukamuota,
uostan įplaukia linksmi apkašyti kaip pridera priekiu.

KOMENTARAS. *Pietų Bojotijoje buvęs Helikonas (Helicon), miškais apaugęs šaltiniuotas kalnynas, skirtas Apolonui ir mūzoms. Vadinasi, praplaukti hiantų salas ir aonų jūros bangas metaforiškai reikštų meninio kūrinio pabaigą - nutoliną nuo mūzų. Taigi paskutinės epo eilutės rodo istorinio pasakojimo pabaigą ir herojaus gyvenimo pradžią anapusybjėje. Radvilo laivas, eldija, pamažu artėja į amžinąją ramybės uostą. Eldijos konotacija, be abejo, susijusi su žmogaus gyvenimu, lemtimi, kurią apibūdina epitetas „nenauja“ ir metafora „atviro vandenys nukamuota“, atveriančia didelę individo patirtį. Taigi, laivas, įprastas Renesanso epochos žmogaus gyvenimo įvaizdis, suranda ramybę - įplaukia į uostą, plaukia ne paprastai, nereikšmingai, bet „linksmi“, „apkašyti kaip pridera priekiu“. Paskutinė detalė susijusi su Radvilo dangišku įvertinimu, mat senovinių laivų priekių ir galų puošyba simbolizavo savininkų galybę ir narsą. Taigi istorinis pasakojimas byloja, jog Radvilas tarnystėje tėvynei pelnosi ramybę protėvių dausose.*

FILMO *RADVILIADA* APŽVALGA

Filmas sukurtas 2014 m.

Žanras – kino kelionė, nes čia „susipina ir vaidybinis kinas, ir dokumentiniai tyrinėjimai, ir garsių ekspertų atradimai bei „kinas kine“.

Filmavimo vieta. „Radviliados“ filmavimai vyko net 8 pasaulio valstybėse.

Vaidybinės viduramžių scenos filme pareikalavo ir daugybės pastangų: barzdos ir kostiumai buvo siunčiami iš įvairių pasaulio šalių, o filmavimuose neskaitant masuotės dalyvavo net 180 žmonių grupė, susidedanti iš kūrėjų, aktorių, konsultantų, pašnekovų. Filme pasirodo žymiausi lietuvių aktoriai – Algirdas Dainavičius, Andrius Paulavičius, Giedrius Arbačiauskas, Donatas Šimukauskas ir kt., taip pat kultinės jaunimo subkultūrų žvaigždės Lietuvoje – Deividas Budkovas (bmx), Dima Fiodorovas (skateboarding), Kipras Serapinas (graffiti). Savo žiniomis dalinasi dešimtys žinomiausių Lietuvos ir pasaulio istorijos tyrinėtojų, profesorių ir net tiesioginis Radvilos Juodojo palikuonis Princas Motiejus Radvilas (Maciej Radziwill).

Filmo režisierė Ramunė Rakauskaitė, **scenarijaus autoriai:** Arūnas Matelis, Ramunė Rakauskaitė, Renata Šerelytė, Romas Lileikis, operatorius Audrius Kemežys, montažo režisierė Francesca Scalisi, garso režisierius Kostas Radlinskas, vaidybinių epizodų režisierius Jonas Trukanas, vaidybinių epizodų operatorius Simonas Glinskis, vaidybinių epizodų dailininkė Lina Gečienė, vaidybinių epizodų kostiumų dailininkė Daiva Petrulytė, filmo prodiuseriai: Arūnas Matelis (Studio Nominum), Mark Olexa (DokMobile), Uldis Cekulis (VFS).

Šaltinis: <https://alkas.lt/2014/08/23/kino-teatruose-pasirodys-naujas-lietuviskas-filmas-radviliada/>

FILMAS *RADVILIADA*: I DALIS

Radvilos Rudojo asmenybė

KLAUSIMAI

1. Kas pasiūlė parašyti poemą „Radviliada“?
2. Ar tikrai Radvilos Rudojo kariai prieš Ulos mūšį rašė testamentus?
3. Kaip atrodo mūšis, kai į kovą stoja 5 tūkstančiai mūsiškių prieš 25000 rusų armijos kareivių ... ir laimi?
4. Kodėl istorikai Ulos mūšį lygina su 1991 sausio 13-ąja?
5. Kodėl Ulos mūšis vadinamas lietuviškuoju Spartos mūšiu?
6. Aptarkite filmo žanrą: tinkamas / netinkamas, įtikinantis / neįtikinantis. Ar šis žanras pateisino jūsų lūkesčius? Savo nuomonę argumentuokite.
7. Ką filme veikia kultinės jaunimo subkultūrų žvaigždės? Ar jų vaidyba įtikinanti? Atsakymą pagrįskite.

FILMAS *RADVILIADA*: II DALIS

Radvilos Juodojo asmenybė

<https://www.zurnalaskinas.lt/musu-kinas/2014-10-01/Radviliada>

KLAUSIMAI

1. Kodėl Lietuvos karalius atsistodavo į posėdį pavėlavus Radvilai Juodajam?
2. Kaip Radvilų giminė susijusi su Baltarusija ir Ukraina?
3. Kodėl Radvilos Juodojo pavardė buvo įtraukta į draudžiamų Europos knygų sąrašą?
4. Kuo svarbūs Dubingiai?
5. Kam priklausė žymiausi viduramžių šarvai Europoje, šiandien lyginami su "Formulės-1" bolidu pagal kainą ir funkcionalumą?

Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis

Šaltinis:

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/istorija/ldk-istorija-bastuno-kunigaikscio-mikalojaus-kristupo-radvilos-naslaitelio-radiniai-bananai-chameleonai-ir-mumijos-582-285704>

FILMAS *RADVILIADA*: III DALIS

Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio asmenybė

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1. Kodėl Našlaitėlis iškeliavo į Jeruzalę? Kaip ši kelionė vertinama iš dabarties laikų perspektyvos? Apie ką pasakoja Našlaitėlio knyga „Kelionė į Jeruzalę“?
2. Kaip XXI a. Lietuvos buriuotojai susiję su Našlaitėliu?
3. Kaip Našlaitėlis susijęs su Egiptu?
4. Kaip Radvila Našlaitėlis susijęs su Nesvyžiaus miestu?
5. Papasakokite apie Našlaitėlių kartografą.
6. Kodėl Našlaitėlių galima laikyti europinės kultūros simboliu?
7. Kieno palikuonys atgimsta JAV prezidento Kenedžio šeimoje, gauna net 5 "Emmy" apdovanojimus ar sukuria pasaulinę madų imperiją?
8. Perkaitykite Gretos Sabaliauskaitės filmo „Radviliada“ recenziją ir ją aptarkite.
9. Parašykite savo recenziją ir ją aptarkite klasėje. Įdomiausią paviėšinkite mokyklos laikraštyje.

KINO FILMO *RADVILIADA* RECENZIJĄ

Antradienio rytą iš Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos išėjęs būrys gimnazistų patraukė kino teatro „Atlantic cinema“ link, kur turėjo stebėti Ramunės Rakauskaitės režisuotą istorinį filmą „Radviliada“.

Laukdami filmo mokiniai dalinosi lūkesčiais. Nuomonės išsiskyrė: kai kurie tikėjosi banalaus, iš senos spintos ištrauktos apdulkėjusios knygos tipo filmo su įžymiais, tačiau niekad negirdėtais profesoriais ir habilituotais daktarais. Kiti manė pamatysiantys chronologiškai atkurtą meninę įvykių seką, pajvairintą datomis, pavardėmis, faktais ir žemėlapiams. Tačiau išėjus iš kino teatro visi sutiko, jog nebuvo nei visiškai taip, nei kitaip.

Nustebino jau filmo pradžia – Vilniaus gatvėmis riedlente važiuojantis vaikinai labiau priminė prieš kino seansą rodomas reklamas, nei istorinę juostą. Jaunuomenė filme parodoma dar ne kartą: laisvalaikio besidominti Radvilomis ar ant sienų piešianti praeities motyvus. Šis nors ir primityvokas bandymas patraukti dėmesį, savo epizodiškumu leidžia atsipūsti nuo istorinių faktų. „Radviliados“ fragmentiškumas atsispindi ir įvairių stilių mišinyje – stebime ir filmavimo užkulius, prodiuserių komentarus, ir gana trumpus meninius įvykių atkūrimus, klausome įvairių užsienio ir Lietuvos istorikų pasakojimų bei matome dokumentų, laiškų, knygų ištraukas apie Radvilų giminės istoriją, nuopelnus bei turtus. Visi pastebėjome gana šiurkščią tokio tipo filmui klaidą – pristatant Mikalojų Radvilą Juodąjį neteisingai nurodyta jo mirties data, kone komiškai įrodinėjanti, jog pastarasis gyveno pusantro šimto metų. Ši fakto klaida juostai suteikia neprofesionalumo įspūdį, tačiau tai atperka gausus ir detalus praeities įvykių aprašymų rinkinys. Iš kino salės išėjome sutrikę: tai tikrų tikriausiai nebuvo tai, ką tikėjomės pamatyti istoriniame filme, bet būtent netradiciškumu ir žavėjo. „Radviliada“ – ryškus modernistinis bandymas atskleisti jaunimo santykį su istorija, Radvilų garsumą ne vien Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje bei mūsų šalies praeities didybę. Netradicinė ir nestandartinė pamoka kine paliko įspūdį.

Greta Sabaliauskaitė,

Juliaus Janonio gimnazijos abiturientė

Šaltinis: <https://jjanonis.lt/kino-filmo-radviliada-recenzija/>

KLAUSIMYNAS RENGIANČIS APARTI KINO FILMĄ

1. Kokioms temoms aptarti panaudotumėte filmą?
2. Ar klasėje rodytumėte visą filmą, ar skaidytumėte epizodais? Jei taip, kokiais? Jei rodytumėte visą, kodėl? Savo pasirinkimą pagrįskite.
3. Kokius klausimus formuluotumėte mokiniams prieš jiems žiūrint filmą?
4. Kokių Jums netikėtų aspektų galėtų išvelgti mokiniai?
5. Kaip apibendrintumėte filmo išvadą? Parašykite apie filmą savo nuomonę, kurią išsakysite mokiniams.

Klausimynas parengtas pagal metodinę priemonę: Baranova J., Duoblienė L., *Filosofija vaikams ir multimodalus ugdymas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020, 192-198 p.

APIBENDRINIMAS

KO REIKIA, KAD BŪTUM SĖKMINGA ASMENYBĖ?

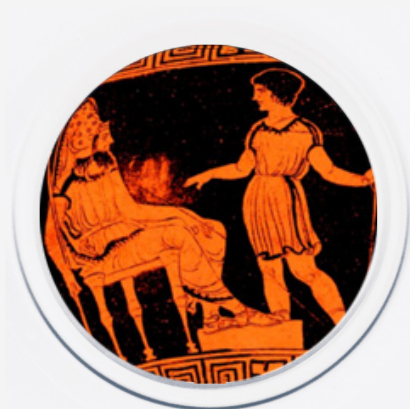
JAUTRUMO (DON KICHOTAS)

DRAŠOS (RADVILOS)

Parašyk, ko, Tavo nuomone, reikia, kad asmenybė būtų sėkminga.

NAUDOTA LITERATŪRA

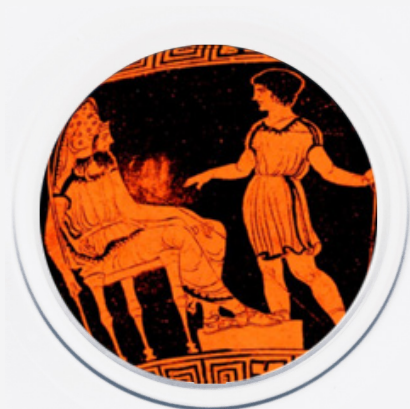
1. Baumilienė O. ir kt., *Istorinio naratyvo galia Jono Radvano herojiname epe „Radviliada“*, prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2012~1367187791214/J.04~2012~1367187791214.pdf>
2. Baranova J., Duoblienė L., *Filosofija vaikams ir multimodalus ugdymas*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020.
3. Martišiūtė-Linartienė A., Katkuvienė J., *Servantesas*, prieiga per internetą: <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/952>
4. Mickūnas A., *Meno pokalbis: dimensinės refleksijos ir Don Kichotas*, prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/watch?v=6H5B78kWdxE>
5. Narbutas S., *Idealaus žmogaus paveikslas*, prieiga per internetą: http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LD00/Sigitas_Narbutas_Idealaus_%C5%BEmogaus_paveikslas.LD2700B.pdf
6. Pezo J., „Don Kichotas. Asilo nuotyčiai“ (filmas), prieiga per internetą: <https://animukas.tv/don-kichotas-asilo-nuotyčiai/>
7. Pociūtė-Abukevičienė D., *Renesansas*, prieiga per internetą: <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/840>
8. Pociūtė-Abukevičienė D., *Radvanas*, prieiga per internetą: <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/867>
9. Rakauskaitė R., „Radviliada“ (filmas), prieiga per internetą: <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/867>
10. „Radviliada“ (filmas), I-III dalys, prieiga per internetą: <https://sodas.ugdome.lt/grotuvas/abd1cf68-a548-4c1d-adcd-a9deb98f24c2?showLocaleChangeLinks=true>
11. Frederick A. de Armas, *Quixotic Frescoes: Cervantes and Italian Renaissance Art*, prieiga per internetą: https://books.google.hu/books?id=ffZK-KlJB3AC&dq=Quixotic+Frescoes:+Cervantes+and+Italian+Renaissance+Art&printsec=frontcover&source=bn&hl=hu&ei=b36nTJrzLYuhOqqcvcYM&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=4&ved=0CC4Q6AEwAw#wv=onepage&q&f=false

Projektą „Nuo Antigonės iki Barboros Radvilaitės“ finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projektas skirtas stiprinti 9-10 (I-II gimnazijos) klasių koncentre dirbančių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų kompetencijas įgyvendinant atnaujintas bendrąsias programas.

Projektą įgyvendino Lietuvos kalbų pedagogų asociacija, projekto partneris – Valstybės institucijų kalbų centras.

Metodinės medžiagos autorė -
lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė

Onutė Baumilienė

Leidinį parengė
Audronė Auškelienė

Valstybės institucijų kalbų centras